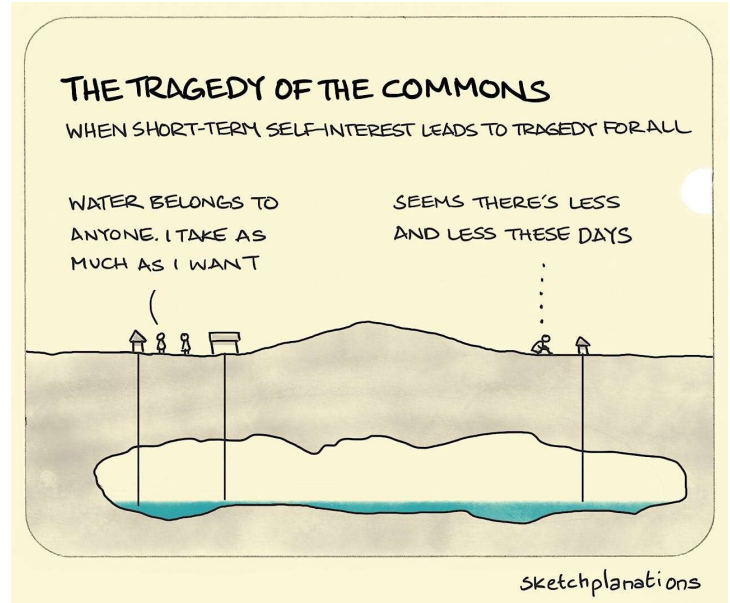

Advies op Maat

Agrarisch waterbeheer in samenwerking organiseren

Common-pool resource

Zoetwater is een *common-pool* resource, een publiek goed waarbij gebruik door de een invloed heeft op beschikbaarheid voor de ander. Uitsluiting is niet mogelijk en de bron kan in principe ongelimiteerd worden gebruikt. Zo kan er een situatie ontstaan waarbij gebruikers opportunistisch zijn en handelen uit eigen belang. *Common-pool resources* zijn daardoor gevoelig voor de 'tragedy of the commons'

Elinor Ostrom

Nobelprijswinnaar Elinor Ostrom deed onderzoek naar het beheer van zoetwater als een *common-pool resource*. Waar onderzoekers eerder aangaven dat beheer alleen mogelijk is door de betrokkenheid van de overheid of de markt, stelt zij dat het beheer het best plaats kan vinden door de gebruikers. Zo worden lokale kennis en betrouwbare participanten betrokken, komt er directe feedback op het beheer, is het aanpassingsvermogen groter en zijn de kosten voor beheer en handhaving van de bron lager.

"There is no reason to believe that bureaucrats and politicians, no matter how well meaning, are better at solving problems than the people on the spot, who have the strongest incentive to get the solution right" – Elinor Ostrom

Bij gezamenlijk beheer van zoetwater in de praktijk kunnen vragen opspelen als:

- Wie mag wanneer wat verbruiken?
- Van wie is het water?
- Wie zorgt voor het onderhoud?
- Wie is verantwoordelijk?

Hoe kan worden omgegaan met deze vraagstukken?

Door meer extreme weersomstandigheden worden agrariërs steeds meer gedwongen om actief na te denken over het beheer van zoetwater. De samenwerking met andere agrariërs (collectieve benadering) is één van de benaderingen en opent mogelijkheden om beheer gebiedsgericht aan te pakken en win-win situaties te creëren. Voor succesvolle samenwerking tussen gebruikers, is het belangrijk om onderling afspraken te maken, bijvoorbeeld in plannen, overeenkomsten en contracten.

*Een advies aan de
Broedplaats Zoetwater
Schouwen-Duiveland*

Marijn Stouten, Juli 2023

GovernEUR
Coöperatie

Met de ontwerpprincipes van Ostrom kunnen informele afspraken worden gemaakt. Hiermee krijgen betrokkenen meer duidelijkheid en houvast bij vraagstukken met betrekking tot eigendom, financiering, gebruik, en beheer en onderhoud. Bij een meer structurele samenwerking kan een organisatievorm uitkomst bieden waarmee de samenwerking wordt geformaliseerd.

Ga met andere agrariërs in gesprek over de ontwerpprincipes om tot afspraken over gezamenlijk agrarisch waterbeheer te komen!

Ontwerpprincipes voor informele samenwerking

	Toepassing
Duidelijke afbakening	Leg met elkaar de begrenzing van de bron vast en bepaal samen wie de gebruikers zijn.
Eerlijke verdeling van risico's, voordelen en kosten	Maak vooraf inzichtelijk welke kosten de gebruikers maken en welke risico's zij lopen. Maak op basis hiervan (expliciete) afspraken over de voordelen per gebruiker zodat de input en output in balans zijn.
Regels	Stel regels op met elkaar die betrekking hebben op eigendom, gebruik, beheer, onderhoud en verantwoordelijkheden. Formuleer ook in welke situaties de regels heroverwogen moeten worden.
Toezicht	Ontwerp een systeem met elkaar om de status en gebruik van de bron te controleren en monitoren, waarbij de gegevens inzichtelijk zijn voor alle gebruikers.
Sancties	Maak afspraken met elkaar over hoe wordt omgegaan met (herhaaldelijke) overtredingen.
Omgang met conflict	Maak afspraken met elkaar over efficiënte en adequate omgang met conflict binnen de samenwerking.
Erkenning	Zorg dat de samenwerking wordt erkend door overheden, waarbij zij het zelfbeheer over het zoetwater in het betreffende gebied legitimeren.

Mogelijke organisatievormen voor formele samenwerking

- **VOF:** Gezamenlijke verantwoordelijkheid voor alle handelingen. Risico splitsen van de reguliere bedrijfsvoering.
- **Coöperatie:** Gezamenlijk economische activiteiten ondernemen, waarbij een winstuitkering plaats kan vinden.
- **Stichting:** Realiseren van een gezamenlijk doel, niet zijnde winstuitkering. Besluitvorming door bestuur.
- **Vereniging:** Realiseren van een gezamenlijk doel, niet zijnde winstuitkering. Besluitvorming door leden, die een bestuur aan kunnen stellen.

Relevante publicaties

- [Succes- en faalfactoren Agrarisch Waterbeheer, Breman e.a. \(2016\)](#)
- [Samenwerking in de multifunctionele landbouw, Holster en Stokkers \(2014\)](#)
- [Bedrijfsovername in de multifunctionele landbouw: Juridische en fiscale consequenties van diverse rechtsvormen, Stokkers e.a. \(2012\)](#)
- [Coping With Tragedies of the Commons, Ostrom \(1999\)](#)
- [Common-pool resources and institutions: Toward a revised theory, Ostrom \(2002\)](#)
- [Deltafact - Blauwe diensten, Van Hattum en Westerink \(2018\)](#)

